

ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ

E-mail: kmpzt@ukr.net

Число 10 (78)
травень
2020 р.

За вас правда, за вас слава і воля святая!

Газета ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство»

МИ ТУТ: [HTTP://WWW.KMPZT.ORG.UA](http://www.kmpzt.org.ua) НА ФЕЙСБУЦІ — У ГРУПІ "ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ"

Куди нас рухає місцева преса?

«НЕТУДАХОД ПО-ДОМАШНЕМУ» ТА «ВЕЛИКИЙ И МОГУЧИЙ...»... – «У СВОЇЙ СТОРОНЦІ»?

(Читайте на 3-й стор.)

ГЕРОЇ ЖИВУТЬ ПОРУЧ, ШАНУЙМО ЇХ!

Це було у Донецькій області, за шість кілометрів від українсько-російського кордону. 24 серпня 2014 року, під час повернення з бойового завдання від Іловайська до розташування батальйону, бойова група з восьми бійців потрапила у ворожу засідку.

У справжньому пеклі зосередженого вогню з різних видів зброї у вантажівці розірвалася граната, і її уламками було посічене все тіло старшого солдата Василя Стуженка (крім грудей і очей, котрі захистили бронезилет і спец-окуляри). Права рука була відірвана і трималася лише на шкірі, а при зістрибуванні з машини поранило ще й праву ногу. А п'ятеро інших бійців дістали тяжкі поранення, а ще двоє взагалі пропали без висті... мабуть, потрапили у полон до ворога...

«Все змішалось, наче у страшному сні, і нікого не було поруч», – згадує боєць, – я лежав у лісосмузі, невідомо як туди потрапивши, стікаючи кров'ю та двічі втративши свідомість. Як міг, перев'язав місце поранення в руку якоюсь ганчіркою, що валялася поруч. Потім побачив якусь машину, схожу на нашу, і покликав на допомогу. Згодом, у поліклініці Старобешева, мені ампутували праву руку і праву ногу...». 25 серпня пораненого доставили до клініки міста Волноваха, де йому також було надано медичну допомогу, а ввечері з Рогівки гвинтокрил узяв курс на Дніпро, де в клініці ім. Мечникова було здійснено переливання крові та 15 хірургічних операцій: на талубі й на голові. В цілому 40 днів тіло Василя обгортав сорокаградусний жар. Його відправили до Центрального медичного шпиталю Міністерства оборони України, в якому Василю Стуженку й було надано першу групу інвалідності, встановлено факт його поранення під час несення військової служби. А далі був цілий курс загальної реабілітації у Львові з наступним протезуванням. Та зробимо невелику паузу...

Я з готовністю відгукнувся на прохання голови громадської організації «Криворізьке місь-

ке правозахисне товариство», добре знаної людини патріотичного спрямування, народного депутата Верховної Ради України першого скликання Миколи Коробка, котрий постійно зайнятий судовими справами з метою захисту прав скривджених людей, і завітав до школи, де навчався Василь Стуженко, зібрав невеличкі волонтерські матеріальні пожертви з боку добрих моїх знайомих та друзів і пішов до дому, до батьків Василя Стуженка, а, врешті й підготував усе це написане...

Та повернімося до подальшої хронології подій... Отже, Василь Стуженко розповів:

«Лютий 2015 року – протезування ноги. Потім, з подачі волонтерки канадсько-американської діаспори, нашої землячки Антоніни Кушки, мені була запропонована модель протезування правої руки фірми «ТачБіонік» США, що була реалізована та проплачена американсько-канадською діаспорою разом із проживанням у місті Києві та з харчуванням...»

Дуже цікава деталь, пов'язана з цією моделлю кисті руки... На запитання до Василя про те, як же він тепер стріляє з лука без кисті правої руки, що повинна тягнути тятюву, він сказав: «А я тримаю дугу лука правою рукою, а лівою, здоровою, тягну тятюву». «А як же, – питаю, – ти тримаєш дугу лука культею правої руки?». Якраз у цьому і полягає секрет та феномен протезу кисті руки: здатність стискати пальці протезу та міцно тримати в руці все, що завгодно. Ось така вийшла права рука. Потім, у червні 2015 року в Києві, був проведений авто-МСЕК, що підтвердив право на надання автомобіля, але права на керування не було надано, бо була ще не захищена на той час кора головного мозку.

Далі Василь Стуженко розповів ось що: «В 2017 році, з подачі депутата міської Ради Кривого Рогу Миколи Колесника, щиро йому дякую, місто виділило частину коштів для придбання автомобіля і, доклавши 2/3 частини своїх коштів за поранення, я придбав автомобіль

«Фольцваген Гольф». У 2017 році в клініці ім. Мечникова мені була вживлена в голову титанова пластина, виконавши тим самим вимогу авто – МСЕК'а. Влітку 2017 року дізнався через Фейсбук про міжнародні змагання військових ветеранів, які мають поранення. Однак на той час перебував ще у шпиталі. Після закриття ігор у Торонто (Канада), стало відомо, що наступні проїдуть у Сідней (Австралія), і 31 грудня прийшла форма для заповнення анкети з метою участі українських кандидатів у цих іграх. У лютому 2018 року стало відомо, що тестування кандидатів на участь в Іграх нескорених буде у трьох містах: Одесі, Львові та Києві, де і пройшли тренування, а потім – тестування, в результаті я став кандидатом на змагання у стрільбі з лука. У середині травня 2018 року Ігри нескорених відбулися в Києві, де я посів п'яте місце і отримав першу медаль, але, на жаль, до складу національної збірної я тоді не потрапив, поїхавши до Сіднея разом зі своїм земляком Сергієм Гордєєвим для підтримки членів нашої збірної. Після закриття ігор було оголошено, що наступні ігри проїдуть у 2020 році в Гаазі (Нідерланди).. У 2019 році прийшла анкета на реєстрацію учасників до ігор 2020 року, де я був зареєстрований для участі у двох видах спорту – стрільбі з лука та з плавання, але у зв'язку з карантинном ігри в Гаазі пе-

ренесли на рік. Потім – збір в Одесі та тренування. Мій тренер зі стрільби з лука – майстер спорту міжнародного класу Юлія Большова, котрій я щиро вдячний за все! Тренером нашої збірної зі штовхання ядра є легендарний супербогатир України, душа нашої збірної Василь Вірастюк. У серпні 2019 року через Фейсбук я познайомився з жителькою Кривого Рогу Світланою Уліпівцею, котра стала мені коханою нареченою, з якою ми проживаємо разом в орендованій квартирі. Плануємо зіграти весілля восени 2020 року...»

І тепер, як кажуть у народі, хай Господь Бог дає їм здоров'я, добра та щастя!!! Та багато дітей! Де мені, я питаю себе, колишньому інженеру-металургу, знайти такі слова, такі емоції, щоб правдиво описати цю ситуацію? Де мені знайти потрібні слова, щоб підтримати родину Василя: його батька, Василя Костянтинівича Стуженка – колишнього електрозварювальника Південного ГЗК, його маму, Олену Миколаївну, Стуженку, що працювала контролером ВТК сортопрокатного цеху №3 колишньої «Криворіжсталі»? Кожному – своє випробування. Одним – революція, громадянська війна, іншим – Друга світова війна, перебудова та становлення незалежної України, ще дуже багатьом – життя в умовах російсько-української війни та поширення згубної для тисяч і тисяч людей інфекції коронаві-

русу. Тобто, кожному поколінню – свої випробування... Не знаю, як переживуть COVID – 19 інші країни, але, як мовиться, шкірою відчуваю, що для моєї країни це буде велике лихо, бо це – і тотальне безробіття, і голод та зростання злочинності. Відчуваю, як сотні і тисячі незміцнілих душ у відчаї полізуть зараз у петлю, підсядуть на алкоголь та наркотики. Раджу таким подивитися на Василя Стуженка. Де ця людина знайшла в собі стільки сил, великої мужності та великої волі, щоб пережити все, що на нього навалилося?! Я прошу шановних директорів наших шкіл та інших навчальних закладів: розкажіть дітям, учням, студентам про досвід та життя Василя Стуженка! Запросіть його до себе!

Герої живуть поруч із нами. Шануймо їх! Але їм, як це не парадоксально, можливо, звучить, потрібен наш, громадський, захист. «Знаєте, як гірко та прикро, знаєте, як боляче, – каже Василь Стуженко, – коли мене, людину, яка пролила кров за рідну Батьківщину, виганяють з двору будинку, де я народився, деякі мешканці, зі словами, начебто я пішов на війну вбивати їхніх синів і що я є тією людиною, котра їсть малих дітей?...». Бачите, як глибоко копає агента ФСБ Росії та їхніх найманців, поширюючи подібного роду брехню, аби будь-що дискредитувати наших героїв! Але не вдається ворогам зганьбити мужніх українців, котрі захищають Батьківщину! Тому – Слава Україні! Героям Слава!!!

Валерій ДЕРКАЧ, ветеран праці.

PS. Знайдуться такі скептики зі своїми викривленими душами, що скажуть: «А що взагалі видатного створив ваш герой? Чи він закрив амбразуру ворожого доту своїми грудьми, чи, можливо, підірвав ворожий танк?...». Якщо конкретно він, то, звісно, що ні, але... Але, головна мета цього допису – показати людям, що героїзм Василя Стуженка полягає в тому, що попри всі жорстокі випробування та нещастя, які випали на його долю, він не зламався!

Низький, земний тобі уклін, Василю!

На світліні: Василь Стуженко. (Фото із сімейного альбому).

ПРО ЦІКАВЕ Й ВАЖЛИВЕ – З ГЛИБИН ІСТОРІЇ

КРЕМЛІВСЬКИЙ ЦВИНТАР КАТІВ УКРАЇНИ

Кость ЛЕВЧУК

КРЕМЛІВСЬКИЙ ЦВИНТАР КАТІВ УКРАЇНИ

У часи сталінського правління на Красній площі Москви не можна було фотографувати без спеціального дозволу. Численні агенти стежили за людьми, які могли своєю поведінкою викликати підозру. У визначені дні через усю площу тягнулася довжелезна черга відвідувачів мавзолею Леніна. Мало хто з них знав, що гранітна усипальниця „вічно живого“ організатора державного перевороту дістала назву від імені Мавсола, царя Карії, який в 4 ст. до н.е. спорудив собі в місті Галікарнасі, Мала Азія, монументальну поховальну споруду. Мавзолей на Красній площі поставили спершу дерев'яний, бо йшлося тільки про тимчасове збереження домовини померлого. Р. У. нова, але пізніше вирішили труп зберегти в бліччє випо...

Розміри статті не дозволяють докладніше розповісти про інших катів України, але мушу принаймні назвати ще деяких із них.

Рейнгольд Берзін (Берзінш) у 1918 році командував латвійськими військами, які були спрямовані проти незалежної України, проводили численні каральні акції. Андрій Бубнов у 1918 році очолював в Україні бюро з партизанської боротьби проти незалежного уряду. Юрій Гавен (Дауман) – у 1920 році очолював у Кримській ЧК комісії з боротьби проти бандитизму, що означало придушення опору більшовицькій владі. Марко Гай (Штоклянд) від травня 1920 року посідав в Україні відповідальні пости у ВЧК, від 1933 року очолював Особливий відділ з проведення «чисток» у Червоній армії, тобто масових репресій проти вояків, жертвами яких («чисток») стали численні українці. Ян Гамарник (Пудикович) у 1918-19 роках був одним з організаторів більшовицького повстання в Харкові проти незалежної України, яке призвело до її повалення. Садист Леонід Заковський (Штубіс), у 1921-25 роках – уповноважений ГПУ України в Молдові, заявив: «Якби до моїх рук потрапив би сам Карл Маркс, то й він зізнався б, що був агентом Бісмарка».

Володимир Затонський у 1917 році був керівником більшовицького повстання в Києві, після чого увійшов до складу більшовицького уряду, був членом Зафронтового бюро Центрального комітету Компартії України і головою Галіційського революційного комітету, у 1927-33 роках (час Голодомору) став народним комісаром робітничо-селянської інспекції України. Мойсей Каганович організував у 1919 році каральні експедиції з вилучення збіжжя у селян. Станіслав Косіор в липні 1928 року замінив Л. Кагановича на посаді генерального секретаря ЦК Компартії України і розпочав примусову колективізацію села, активне підготування і проведення Голодомору 1932-33 років, у складі позасудової «трійки» дав наказ про розстріли десятків тисяч осіб.

Юрій Коцюбинський, в січні 1918 року призначений головою командувачем советськими військами в Україні, організував розгром військ Центральної Ради і здобуття Києва.

Мартин Лаціс (Ян Судрабс) від грудня 1917 року був членом колегії НКВД, а з весни 1918-го – ВЧК, апологет червоного терору, що відзначався надзвичайною жорстокістю. Він доводив, що для розстрілу жертви не треба доказів її вини, досить лише керуватися

«революційною свідомістю, бо ЧК – не слідча колегія і не суд, а бойовий орган партії, який знищує без суду». У квітні 1920 року М. Лаціс очолював Всеукраїнську ЧК, де здійснив свої вимоги. Був одним із керівників колективізації і «розкуркулювання». Розстріляний в 1938 році, реабілітований у 1956-му.

Ізраїль Леплевський від 1922 року очолював ЧК в Катеринославі, на Поділлі і в Одесі, а з 1929 року став начальником секретно-оперативного управління ГПУ України, керував арештами «українських націоналістів», в 1936-му очолював секретний відділ НКВД СРСР. Розстріляний в 1938 році.

Михайло Майоров (Меєр Біберман) у жовтні 1917 року очолював Київський революційний комітет більшовиків, з наступного року був членом колегії НКВД України, а в передвоєнному 1930 році, в часі примусової колективізації, став народним комісаром постачання України. Розстріляний в 1937 році, посмертно реабілітований.

Василь Манцев в 1919 році став начальником Центрального управління надзвичайних комісій в Україні і організатором масового терору проти населення в роки громадянської війни. В 1921 році став головою Всеукраїнського ЧК (ГПУ), потім – народним комісаром внутрішніх справ України. Проводив «зачищення» України від «посібників націоналістів» розстріляний в 1938 році, реабілітований в 1956-му. Валерій Межлаук у 1918 році вивіз до Москви з Харкова усі цінності державного банку України, в січні 1919 року став народним комісаром воєнних справ України, пізніше – керівником Трудової залізничної армії, де застосовували каторжну працю «неблагонадійних» громадян. Теоретик індустріалізації СРСР. Розстріляний в 1937-му, реабілітований в 1956-му.

Павло Постишев в 1923 році був скерований на партійну працю в Україні, був керівником її Компартії, після чого працював у Москві. але в січні 1933 року знову делегований в голодну Україну із завданням «безумовного виконання плану заготівель зерна». Був головним ініціатором репресій проти української інтелігенції, членом «трійки», яка винесла десятки тисяч смертних вироків. У 1939 році

розстріляний, в 1956-му – реабілітований.

Християн Раковський (Кристю Станчев) у 1918 році був одним з керівників ЧК в Україні, де розпочав масові репресії проти інтелігенції, «буржуазних націоналістів». У 1941 році розстріляний у Орловській в'язниці, реабілітований і поновлений в Компартії в 1988 році.

Станіслав Реденс, свояк Сталіна, у 1918 році був висланий в Україну для вивезення до Москви цінностей, вилучених у населення. Опісля працював в ЧК Одеси, Києва, Харкова і Криму, від 1922 року очолював ГПУ в Криму, де провів масові репресії. В 1932 році став автором особливого проекту ліквідації «куркульських і петлюрівських гнізд», за яким було репресовано сотні тисяч людей. Був одним з провідних організаторів голоду в Україні. Пиячив без міри. Його дружина Анна, сестра дружини Сталіна Надії Алілуєвої, теж в молоді роки працювала в Одеській ЧК. Реденс розстріляний в 1940 році, реабілітований в 1961-му.

Тисячі активних організаторів терору в Україні були розстріляні їхніми однодумцями в роки, коли Сталін почав знищувати свідків своїх злочинів, замінюючи їх «свжими кадрами». Пізніше переважна більшість потерпілих (крім кількох, найбільше запламованих кров'ю жертв) були реабілітовані, тобто визнані невинними жертвами Сталіна, з посмертним поверненням усіх звань і відзнак за свої злочини. Іменами багатьох названі міста, села, вулиці, заводи і господарства в Україні. Мало що бракувало, щоб їх перепохвалили якщо не в кремлівській стіні, то бодай на урядовому Новодівичому цвинтарі Москви. Комуністичний режим зазнав краху, але проведена його провідниками «реабілітація» організаторів геноциду залишилась. Настав час скласти мартирологи жертв, а поряд з ними назвати імена катів. Не для помсти, а тому що усе таємне врешті-решт стає явним.

Кость ЛЕВЧУК,
альманах Українського Народного
Союзу (2005, річник 95-ий),
видавництво «Свобода», Парсипані,
Нью-Джерзі, США.
(Закінчення, початок – у числах 7-8-му).

СЛОВА. КОЛИ ПОРІВНЯЄТЕ, ТОДІ ЗРОЗУМІЄТЕ

УКРАЇНСЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ЕТИМОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Перетворити – змінити створене. – **Превертати** – перевернути, обернути, **преобразувати** – змінити образ.

Пихатий – кудись пхається, **зарозумілий** – занадто багато розуміє, **зневажливий** – погано зважає – **Надменний** – надмуханий, надутий, чи щось над чимось міняє.

Південь – половина дня – **Юг** – засуха. **Задуха**, відлига, теплий вітер.

Північ – половина ночі. – **Север** – суворий.

Підкорятися – приборкати себе. – **Повиноватися** – відчувати свою вину, провину.

Підліток – він ще під літами, під дорослими літами. – **Подросток** – ще мусить підрости, **отрок** – його вік починається від року.

Підпорядкований – підлеглий порядку – **Подчинений** – підлеглий чинові, старшому за чином.

Підручник – він під рукою. – **Учебник** – він вчить, учить.

Підступ – коли підступаються – **Происки** – коли щось шукають (ищут), **коварство** – від старослов'янського «коварь», тобто коваль, що кує щось недобре.

Післяплата – коли заплатили після. – **Наложений платеж** – коли платіж накладали.

Поверх – на горі, на верху. – **Етаж** – з французької

Повідомлення – коли комусь надають інформацію, знання, внаслідок чого хтось знає, відає більше. – **Сообщение** – це щось таке, що дає спілкування, об'єднує.

Повіт – походить від «віче», тобто означає територію, на якій чоловіче населення здатне збиратися на віче для вирішення місцевих питань. – **Уезд** – від польського терміну, який означає законний об'їзд земельних угідь з метою визначення їх меж.

Повітря – там вітер. – **Воздух** – там дух.

Поготів – коли готове. – **Подавно** – давно.

Податок – подається, дається вочевидь

тими, що мають його сплатити – **Налог** – накладається, кладеться.

Подружжя – ті, що подружилися. Поряд зі словом «одружуватися» в українській мові є його синоніми: «дружитися, подружитися». – **Супруги** – від давньоруського «парна упряжка», ті, що впряглися і тягнуть воза.

Позика – її позичають. – **Ссуда** – її присудили, вона має стосунок до суду.

Покута, спокута – коли каються. – **Искупление** – коли щось викупають, скупують.

Пологи – коли когось покладали, положили – **Роды** – коли народжують.

Помилка – звідси «милиці». – **Ошибка** – хотіли щось «сшибити», тобто збити, та «ушиблись», тут префікс «о» означає заперечення: як «опечатка», «оговорка».

Поневіряння – коли не віряться, нема віри. – **Мытарство** – коли ти схожий на митника, позаяк митники – найбільші грішники; і бути в ролі митника означає терпіти найбільші негаразди, **мыканье** – коли замкають.

Посада – це коли когось лише посадили – **Должність** – це коли ти сам ще щось повинен («должен») робити.

Посвідка, посвідчення – про щось свідчить – **Удостоверение** – змушує у щось вірити.

Потяг – тягне. – **Поезд** – їздить.

Прапор – споріднене з «перти», рухатись вперед, **стяг** – споріднене з «тягти», «стягувати» – **Знамя** – те, що знають, знає (знамо), позначене, **флаг** – калька з голландського.

Примусовий – його примусили, він мусить – **Принудительний** – робить щось «из нужды».

Прізвище – так звать, прозвали. – **Фамилия** – запозичене з німецької чи польської, латинське – сім'я, родина, челядь.

Прірва – проривається, рветься – **Бездна** – без дна.

Пробачити – не побачити поганого ставлення до себе, наруги, насильства і т.п. –

Простить – бути простим, аби вибачити.

Рада – там, де радяться. – **Дума** – там, де думають.

Розділові знаки – розділяють. – **Знаки препинання** – припиняють, спиняють.

Розповсюдження – воно є повсюди. – **Распространение** – воно є у просторі.

Розпушта – коли розпускають, пускають, випускають на манівці. – **Разврат** – розворот, коли розвертають, повертають не туди, куди треба.

Розхристаний, нарозхрист – споріднене з «нехристь»; у Наддніпрянщині і на Поділлі розхристаність, коли одяг і, особливо, комір не були запнуті чи застібнуті, до початку XIX століття чомусь важалося неабияким гріхом; «розхристаний» ще могло бути протилежним значенням до «запнутого» чи то «за'язаного нахрест». – **Нараспашку** – розкритий, розіпнутий.

Саме – воно саме, єдине. – **Именно** – воно має імя.

Самітник – він сам, **відлюдок, відлюдник** – відійшов від людей. – **Отшельник** – просто відійшов («отошедший»)

Сварка, чвари – коли щось бурлить, кипить і схоже на те, що вариться. – **Склока** – коли чубляться так, що виривають клоччя одягу чи волосся, **раздор** – коли щось роздирають, вочевидь клоччя, **ссора** – схожа на сварку.

Свідомість – відання, знання чогось – **Сознание, сознательность** – спільне знання.

Свідчення – те, що бачили, **свідок** – він видів, бачив – **Показание** – це те, що показали.

Світлиця – світлий покій. – **Горница** – кімната на горі, на верхніх поверхах, де мешкали багатії, звідси: **горничная** – **покоївка**.

Свято – воно святе – **Праздник** – від давньослов'янського «порожній, пустий», вочевидь порожній від роботи; порівняй: **праздний**, тобто бездіяльний, **праздновать** – нічого не робити.

Село – там, де селяться. – **Деревня** – там, де будують з дерева.

Сила-силенна – має багато сили, **безліч** – не має ліку. – **Уйма** – коли багато мають, **тьма-тьмущая** – коли дуже темно, тобто вочевидь наявність великої кількості чогось, що закриває сонце.

Скрута – скручує. – **Затруднение** – передбачає труд, працю

Сміття – його змітають – **Мусор** – від тюркського зі значенням «непотріб, мотлох».

Сніданок – від старослов'янського «снєдь», тобто їжа, або дане після сну. – **Завтрак** – те, що буде завтра, або те, що їдять вранці – «за утро», звідси «заутрення».

Сновида – бачить сон. – **Лунатик** – бачить місяць («луну»).

Сокира – січе. – **Топор**. – топає, топче.

Сорочка – нижня білизна, яка прикривала нижню частину спини (сраку). – **Рубашка** – рублена, підрублена, облямована.

Споживач – це той, хто уживає чи живе з чогось. – **Потребитель** – це той, який має потребу, якому щось треба.

Спокусити – щось змусити відкусити, **звести** – кудись вести, **розбестити** – збити бестією, твариною. – **Соблазнить** – перетворити на блазня: походить від праслов'янського зі значенням «помилка, гандж», звідси і **блазень** – дурний, неповноцінний, **совратити** – кудись повернути, перевернути, **прельстити** – занадто лестити.

Сприяти – бути приятелем – **Содействовать** – виконувати спільну дію.

Становище – коли щось стоїть. – **Положение** – коли щось лежить

Старцювати – бути похилого віку. – **Побираться** – щось збирати, набирати.

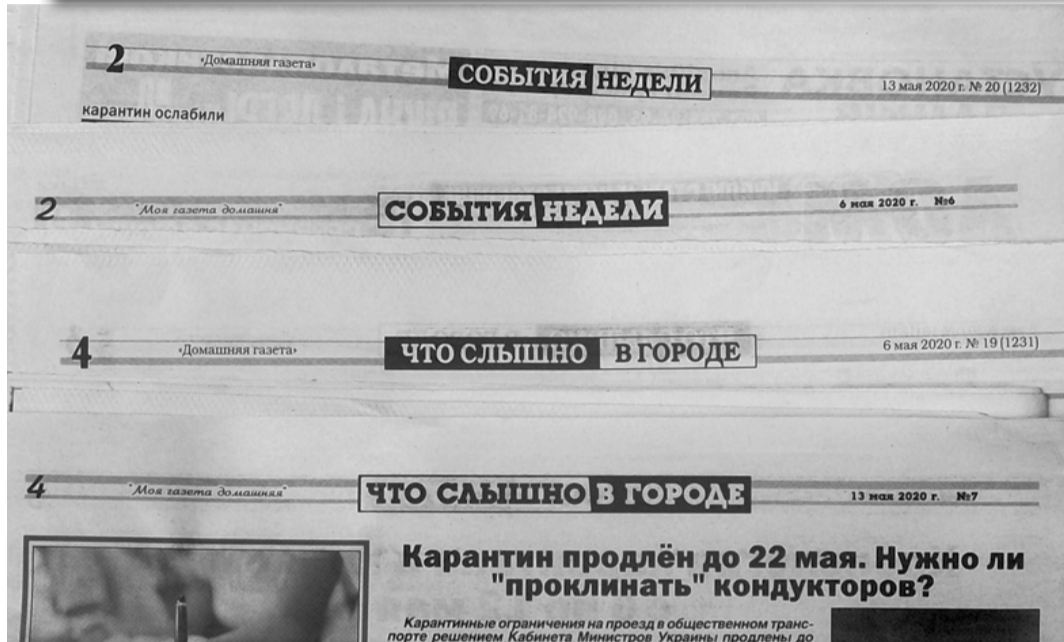
Твір – його творили – **Произведение** – його звідкись вивели, **сочинение** – його вчинили, зробили якийсь чин.

Ілько ЛЕМКО,
з книги «Цікавинки укромови», видавництво «Апріорі», м. Львів, 2016-й рік.
Закінчення, початок в числах 7-8-му).

Куди нас рухає місцева преса?

«НЕТУДАХОД ПО-ДОМАШНЕМУ» ТА «ВЕЛИКИЙ И МОГУЧИЙ...»... – «У СВОЇЙ СТОРОНЦІ»?

Було б справді цікаво побачити реакцію всеукраїнського інтернет-видання «Українська правда», коли б раптом з'явилось на терені України ще одне інтернет-видання, але – під назвою «Моя українская правда». Або ж – реакцію журналу «Новое время», який дуже хутко з'явився у нас ще й журнал під назвою «Мій новий час». Однак це – поки що тільки виплід уяви. А от у Кривому Розі (ще з початку птчного року) поряд із досить популярним місцевим щотижневиком «Домашня газета» раптом з'явився ще один: «Моя домашня газета». Причому шрифтова основа його назви з напівтонами (світлина – на першій сторінці) багато в чому збігається з «Домашней» та ще й рубрики тут використані з того ж видання. Втім, не лише про це піде мова в огляді матеріалів місцевої друкованої преси часів холодної весни 2020-го року.

ТРИ ДУЖЕ ПОГАНІ «НОВИНИ» ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

Після прочитання великої кількості дописів, які вийшли навесні цього року в місцевих щотижневиках «Домашня газета», «Моя домашня газета», «Вестник Кривбасса», «Пусть говорят» і «Пульс» особисто мене найбільше вразила рівнем своєї інформативності, глибиною змісту і майстерністю викладу одна ціла газетна сторінка, яку я назвав би справді ЗОЛОТОЮ. Це сьома сторінка числа 20-го «Домашней газети» від 13 травня. Але вразила вона також мене й тим, що інформація, там викладена, майже нічого доброго нам, українцям, у найближчому майбутньому не обіцяє, а лише – вкрай погане.

Спочатку – уривки із інтерв'ю заступника командира взводу 74-го батальйону роти глибинної розвідки старшого сержанта Сергія Кравчука (він після поранення перебуває в Одеському шпиталі), яке він дав кореспондентці газети Наталі Чайковській:

«... Огонь не прекращается ни на день. Много раненых с нашей стороны. Ребята остаются без рук, без ног. В то же время мы сидим в окопах и не отвечаем на огонь противника. Почти все командиры батальонов, бригад выполняют команды сверху – наблюдать и не провоцировать. Хотя чего мы ждем? Когда они придут ко мне в окоп?.. Что же касается различий между тем, что было в 2014-2016 годах и сейчас, то это, как говорится, большая разница. Таких людей, которые были в то время, уже почти не осталось. Тогда они шли исключительно по зову сердца – защищать Родину... Они знали, что им необходимо выгнать врага из своего дома. Сейчас же ситуация в корне изменилась, что не может не разочаровывать. О службе по контракту думают как о заработчанстве... Бывает, в прессе публикуют фотографии красивых столовых. Смотришь на них – аж слезы по щекам текут. У нас в части кормят раз в день, и то водят в столовую соседней бригады, где служат срочники. То, что они не доели, скармливают нам. А в ответ на наши возмущения слышим: контрактники, денежки получаете, вот и покупайте каждый сам себепродукты...».

Другий матеріал цієї сторінки – передрук інформації Юрія Бутусова «Началась Первая мировая биологическая война, а Украина к ней абсолютно не готова» із такого (там зазначеного) джерела: www.glavred.info Ось деякі уривки з нього:

«У нас нет своей системы жизнеобеспечения, потому что мы привыкли все получать из-за рубежа – лекарства, любое оборудование, инструменты – вплоть до медицинских ножниц, вплоть до ткани для медицинских масок... Мы ведем шесть лет

войну за независимость, но наши правители одержимы идеей заключить мир с агрессором, просто потому, что они боятся и не хотят брать на себя ответственность мобилизовать государство ради достижения победы... Мы не изучаем свой опыт, мы не пытаемся стать сильными. Политические лидеры пытаются пропеть, чтобы не потревожить прозябанье и равнодушие большинства. И мы вечно ни к чему не готовы, и мы вечно от всего зависимы, и мы знаем, что в самый трудный момент государство всегда разбивает паралич, а обязанности власти выполняет гражданское общество и волонтеры...».

А третій матеріал із цієї сторінки має назву «Українською говорить еліта й ті, хто хоче нею стати», його автор – журналіст Микола Несенюк; його передруковано з такого джерела: www.gazeta.ua Там, зокрема, йдеться про наступне:

«Увесь «діловий Київ» спілкується мовою агресора. Від міністерств до офісів фірм і мистецьких студій усюди говорять вульгаризованим «хохляцьким» різновидом російської. Фактично українська в Києві є такою собі латиною, яку всі знають, але якою майже ніхто не говорить. Саме латиною листувалась у середні віки уся європейська еліта, нею писали наукові праці й художні твори. Вона була мовою спілкування розумних людей. У нас тепер усе так само. Українською говорить наша еліта й ті, хто хоче нею стати...».

КОЛИ ПИСАТИ ПРО УКРАЇНУ ПІД ЧАС ВІЙНИ МОВОЮ АГРЕСОРА НА ТЛІ «РУССКОГО МАТА» НА ВУЛИЦЯХ – ЦЕ (ЩО-НАЙМЕНШЕ!) ПОМИЛКА

Навряд чи знайдеться хтось у нашому місті, аби міг дорікнути мені в тому, що я пропала політику місцевої влади чи – прислуговую цій владі. Бо в реальності – зовсім не так, про що знають багато моїх знайомих; тим більше, що я завжди намагаюсь аргументувати свою таку позицію. Але навіть я, прочитавши купу матеріалів у зазначених вище місцевих газетах (майже на 100 відсотків – російською мовою), вжахнувся. Оскільки (якщо говорити тільки про офіційне використання державної мови) місцеві правителі наші, у порівнянні із журналістами й авторами матеріалів, котрі вважають себе вкрай прогресивними, виглядають дуже й дуже крутими патріотами.

Навіщо ж тоді керівники цих видань разом із їхніми журналістами так наполегливо продовжують (це на сьомому році російсько-української війни і на 29-му році після офіційного здобуття Україною своєї політичної незалежності!) цю свою «русскаязычную» лінію на тлі «русского мата» на наших вулицях

не тільки з вуст дорослих «дядя і тьоть», але й – з вуст школярів молодших класів? Адже, так би мовити, економічна й політична вага Кривого Рогу (найдовшого міста в Україні, другого за площею після Києва і одного з найпотужнішого у Європі за своїм гірничо-металургійним потенціалом) – дуже й дуже велика! До того ж, і нинішній Президент України – родом з нашого міста...

Звичайно ж, я можу припустити, що вони просто помиляються і не розуміють важливість українських цінностей під час цієї війни. Але до кінця в таке не віриться... Мабуть, швидше за все, вони стали такими собі заручниками своєї (і своїх керівників) матеріальної вигоди і вважають, що коли всі тексти подавати українською, то їх криворіжці не читатимуть, оскільки «наш город – русскоговорящий», а значить – їхні газети ніхто тут не купуватиме... Однак те, якою мовою мають спілкуватися криворіжці, якраз і залежить багато в чому саме від мови місцевих ЗМІ!

Крім цього, давно й давно відомо, що криворіжці полюбують відшукувати в газетах щось таке, що може їх розважити після фізично виснажливої праці, піднести їм настрій. У першу чергу – це сатирико-гумористичні матеріали, анекдоти. Але тут, знову ж таки, править бал «великий и могучий русский язык» (так оцінював російську мову відомий російський письменник Іван Тургенев, коли українська мова була відверто гнаною).

«НЕТУДАХОД ПО-ДОМАШНЕМУ» – ЦЕ РУХ ДО СМІТНИКА ІСТОРІЇ

Звичайно ж, я в цьому матеріалі не можу написати геть про все, що вчитав у місцевих газетних дописах часів холодної весни 2020-го. Не в останнє – через те, що майже всі вони вкладаються у словосполучення «суто репортерська робота» (хоча – найрізнішої якості). А хотілося б справжнього аналізу і побільше точних і свіжих думок про наше сьогодення та ще – прогнозів на найближче майбутнє. Наприклад, – як у переддруку бесіди журналіста Дмитра Гордона з економістом і нещодавнім міністром фінансів України Ігорем Уманським, вміщеної в 21-му випуску за цей рік щотижневика «Пусть говорят». Хоча б як ось ця думка пана Уманського, яка може здатися декому суперечливою:

«... Это одна из проблем Украины – то, что много лет разрушалась система подготовки кадров и их выращивания. Я – ярый антисоветчик, но все равно из любой системы нужно брать то лучшее, чего она смогла достичь. Например, система подготовки кадров, которая была при Советском Союзе, считается на сегодняшний день лучшей в мире. Более того, ее в какой-то мере копировали и Соединенные Штаты, и Британия, и Германия, и Франция. Суть ее: ты не можешь стать начальником управления, если ты не был начальником отдела; ты не можешь стать начальником отдела, если ты не был ведущим специалистом; ты не можешь стать министром, если ты не был замминистра и так далее. То есть, когда ты выходишь на уровень министра, ты должен точно знать, как работает вся цепочка внутри в системе...».

Але найбільшу тривогу, коли я все читав дописи в місцевих газетах, викликав у мене спосіб появи (починаючи з самої назви) в Кривому Розі фактично російськомовного щотижневика під назвою «Моя домашня газета». Бо це, коротко кажучи, паразитування на вже досягнутій у місті популярності часописом «Домашня газета». А 7-ме число щотижневика «Моя домашня газета» (у назві з'явилася літера «я», підкресливши його російськомовність) разом із вміщеним на 4-й сторінці матеріалом на захист російської під заголовком «Скандал в 90-й школе: должны ли старшкласники грамотно писать по русски?» остаточно впевнив мене у тому, що місцева преса веде нас, криворіжців (не в ногу з державою) на смітник історії. Так, бо намагається грамотно писати треба, передусім, не російською, англійською, німецькою або якоюсь іншою мовою, а – українською. Про це треба дбати і за це хвилюватися й цьому, зокрема, присвячувати свої матеріали. – Війна ж іде, панове, з росіянами-загарбниками, з росіянами-окупантами. А тому маємо дбати про оборону українського на всіх фронтах!

Сергій ЗІНЧЕНКО.

ЗВЕРНЕННЯ ДО ПЕРЕДПЛАТНИКІВ НАШОЇ ГАЗЕТИ

Шановні передплатники газети «Промінь Просвіти Є!» Редакційна колегія повідомляє про припинення, починаючи з липня 2020 року, цього видання у друкованому вигляді, за що висловлюємо свої вибачення. У подальшому видання функціонуватиме лише в формі онлайн, на сайті ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство», а також – у мережі Facebook у групі «ПРОМІНЬ ПРОСВІТИ ЄДНАННЯ», як це має місце на сьогодні.

Просимо передплатників, які замовили газету до кінця року, для повернення суми піврічної передплати надіслати на адресу редакції (kmpzt@ukr.net) сканкопію квитанції своєї передплати.

Нацрада призначила перевірку 1+1 через мапу України без Криму

Національна рада з питань телебачення і радіомовлення на звернення Служби безпеки призначила позапланову перевірку «Студії 1+1» (логотип «1+1»). Про це повідомляється на сайті Нацради у четвер, 21 травня.

Телеканал у випуску новин ТСН показав карту України без окупованого Криму.

«Моніторингом 13 квітня зафіксовано розміщення у випуску новин «ТСН», у сюжеті «Обвал цін» (о 20:25), мапи України без окупованої Автономної Республіки Крим із посиланням на карту нашої країни, оприлюднену на інтернет-сторінці міжнародної організації Nord Pool Spot. Це – енергетична європейська біржа, яка здійснює продаж електроенергії в країнах Європи (Норвегія)», – йдеться в повідомленні.

Як зазначається, цей факт є ознакою порушення вимог пунктів а) та в) частини першої статті 59 ЗУ «Про телебачення і радіомовлення», якими теле-радіоорганізацію зобов'язано дотримуватися законодавства України та вимог ліцензії і поширювати об'єктивну інформацію.

Перевірка компанії відбудеться після карантину. Нагадаємо, 23 травня стало відомо, що Нацрада призначила позапланову перевірку телеканалу «112 Україна» за трансляцію мультфільму «Необыкновенное путешествие Серафимы» російського виробництва.

Тиждень.ua, 22 травня 2020 року

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР КРИВОРІЖЖЯ

Шановні наші читачі, продовжуючи друкувати календар, ми знову звертаємось до матеріалів із видань старшої наукової співробітниці Криворізького історико-краєзнавчого музею Ірини Стеблини «Криворіжжя: календар пам'ятних дат і подій на 2015 рік» та «Криворіжжя: календар пам'ятних дат і подій на 2016 рік». Ми використали і в цьому числі інформацію з 1-го тому науково-популярного видання «Історична енциклопедія Криворіжжя» авторства Олександра Мельника і Сергія Балабанова. Як і в попередніх числах, ми знову звернулись до публікацій газет «Промінь Просвіти» та «Промінь Просвіти Є» про діяльність нашої організації, починаючи з 2006-го року.

Плануємо долучити також й іншу літературу, про що будемо вас інформувати. При цьому подаємо й далі матеріали під внутрішньосторінковою рубрикою «ІЗ ЦІКАВОГО УКРАЇНЦЯМ ПОВСЯКЧАС» (це інформація із вже зазначених та інших джерел, яка не прив'язана до якоїсь окремої дати, але, на наш погляд, є важливою для розуміння процесів, що відбувалися з плином років на території Криворіжжя).

ЧЕРВЕНЬ

1 – 1926 – повідомлено, що Нікопольському музею передано цінності, конфісковані 1922 року в церквах Криворізького повіту, що мали історичне значення.

1 – 1995 – у Кривому Розі з'явився новий зв'язок: сотовий

3 – 1925 – ВУЦВК прийняв постанову «Про ліквідацію губернії і перехід на тріступеневу систему управління», на підставі якої з 1 серпня 1925 р. ліквідувалась Катеринославська губернія, а з 25 червня Криворізький округ офіційно виділився в самостійну адміністративну одиницю.

6 – 1926 – в окружній раді фізкультури зареєстровано перший сільський (село Благодатне) осередок фізкультури в складі 60 осіб.

6 – 1996 – відкрилась Міська виставкова зала.

7 червня, з ранку, група активістів у рамках трисекторального Партнерства (влада, громадськість і бізнес) з відродження річки Саксагань зібралася біля руїн будинку Мершавцева... Це була саме та група, яка діє під керівництвом аніматора Петра Лисенка з організації екомuzeю в Кривому Розі... Зібрання саме біля згаданого будинку розпочалося не випадково. Як повідомив Петро Олексійович, нині йде підготовка документа, адресованого владі, про те, аби більш скоординовано діяти із впорядкування території навколо будинку Мершавцева.

(Газета «Промінь Просвіти», число 11 за червень 2014 року, з матеріалу Сергія Зінченка «Екомuzeй у Кривому Розі виростає»)

8 – 1926 – міськрада прийняла рішення про організацію в місті служби швидкої допомоги.

8 – 1996 – на міжнародному конкурсі

баяністів-акордеоністів у Німеччині перемагли музиканти з Кривого Рогу

8 – 1996 – почав друкуватись новий журнал «48-а паралель».

10 червня. Цього дня, 80 років тому (1927), народився хлопчик, через десять років знаний у багатьох країнах світу як художник, майстер есклібрису Борис Павлович Куновський. Його твори незмінно отримували почесні відзнаки і премії, вони були представлені на виставках у Польщі, Литві, Німеччині, Великобританії, Бельгії, Швейцарії, Японії...

(Газета «Промінь Просвіти», число 11 за червень 2007 року, з матеріалу Богданиї Світанок «Віконця живої любові»).

12 – 1905 – на рудниках «Дубова балка», Шмаковському, Ростковському, Новоросійському пройшли погроми лавок і магазинів. Похід на Кривий Ріг був зупинений сильним дощем і прибулими козаками.

13 – 1946 – вийшло перше число газети «Залізничник Кривбасу», орган Довгинцівського відділення райпрофспілки.

14 – 1940 – прийнята постанова про введення нових, більш жорстких правил риболовлі в межах Криворізької міськради. Мінімальний штраф за порушення збільшився до 100 карбованців, ув'язнення – до одного місяця.

15 – 1926 – Криворізький телеграф почав приймати нічні телеграми.

19 – 1926 – оголошено про проведення триденника (19-21 червня) боротьби з туберкульозом. Передбачено читання лекцій, постановки спектаклів, спортивні змагання та збирання коштів для хворих.

19 червня поточного року на VIII з'їзді Всеукраїнського товариства «Промінь» імені Тараса Шевченка, що відбувся в Українському Домі, відповідальний секретар цього товариства п. Нестерчук

М.П., певно, не без відома голови товариства п. Мовчана П.М., публічно проголосив головою Дніпропетровської обласної організації громадянина Довгала С.М. Для січесьлавських просвітян така з'ява «нового лідера» не стане великою несподіванкою. Адже майже впродовж двох років керівництво товариства всеукраїнського рівня різними способами нав'язує їм цю кандидатуру у спосіб, який має всі ознаки рейдерства. У той час, як за всіма легалізуючими документами і підсумками голосування на обласній звітно-виборній конференції просвітяни визнають головою організації п. Коваленка М.О....»

(Газета «Промінь Просвіти», число 12 за червень 2009 року, із Заяви редакційної колегії газети)

20 – 1930 – президія окружного виконкому ухвалила рішення про організацію в Кривому Розі краєзнавчого музею з чотирма відділами: природничий, історико-культурний, історико-революційний, народного господарства та соціалістичного будівництва.

20 – 1990 – Президія Верховної Ради УРСР прийняла постанову про недоцільність віднесення м. Кривого Рогу до категорії міст републіканського підпорядкування.

21 червня сотні громадських активістів з'їхалися до Києва на Громадянську Асамблею України (ГАУ), яка протягом майже семи годин проходила в Українському домі. Тема розмови була такою: «Нова конституція: позиція громадянського суспільства». Там були представлені і криворіжці. Це голова Криворізького міського об'єднання ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка і член правління УГСПЛ Микола Коробко (він був не тільки учасником, а й членом оргкомітету ГАУ), кореспондент нашого часопису і редактор радіомовлення Криворізького міського об'єднання телебачення і радіомовлення Олена Маковій і автор цих рядків)

(Газета «Промінь Просвіти», число 12 за червень 2008 року, з матеріалу Сергія Зінченка «Друга ГАУ конституція чи повстання?»).

22 – 1931 – в Кривому Розі народився Геннадій Удовенко, державний діяч України і дипломат.

23 – 1935 – створено Науково-дослідний інститут гігієни праці та профзахворювань.

25 – 1995 – повідомлено, що криворізький краєзнавець і мандрівник А. Кривобоченко передав до Криворізького історико-краєзнавчого музею зуб мамонта.

25 червня група моніторингу щодо дотримання заповідного режиму на території Державного ландшафтного заказника «Балка Північна Червона» провела спостереження, що стосуються доцільності проголошених меж заказника, факторів негативного впливу на його природний стан, а також фенологічних змін довкілля.

(Газета «Промінь Просвіти Є», число 12 за червень 2018 року, з матеріалу Миколи Коробка «Волонтери нарощують свої зусилля в становленні заповідної справи»)

26 – 1890 – у Катеринославі помер Олександр Миколайович Поль.

27 – 1931 – прийнято рішення про спорудження на деяких центральних вулицях тротуарів, покритих асфальтом.

28-29 червня 2015 року голова ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство» Микола Коробко взяв участь у роботі Другого міжнародного Конгресу Активістів Культури, який за підтримки Міністерства закордонних справ України відбувся у місті Києві в приміщенні клубу «ATLAS».

(Газета «Промінь Просвіти», число 13 за липень 2015 року)

30 – 1961 – повідомлено, що в бібліотечці

всеукраїнського журналу «Перець» вийшли «Криворізькі усмішки» – перша збірка гумору й сатири криворізьких авторів (Г. Ломонос, П. Ногін, І Івашкевич та інші)

30 – 1965 – з оцінкою «добре» підписано Акт про здавання в експлуатацію Інгулецького ГЗК.

Червень 1991 – засновано літературно-художній альманах «Саксагань».

Червень 1931 – розпочалося будівництво металургійного заводу «Криворіжсталь»

Червень 1951 – створено Криворізьке авіатехнічне училище (згодом – коледж) цивільної авіації.

1871 – О.М. Поль своїм коштом розпочав геологорозвідувальні роботи в басейні. На це за десять років він в цілому витратив більше 20 тисяч рублів. В 1871-1872 р. р. роботи очолив німецький гірничий інженер Л. Штріппельман.

1886 – поблизу станції Шмакове знайшли сарматську стелу з 30-ма тампами-знаками власності та родів, яка наступного року була куплена Одеським археологічним музеєм, де й зберігається.

ЦІКАВЕ УКРАЇНЦЯМ ПОВСЯКЧАС

АРХІВИ КРИВОРІЖЖЯ – самостійні установи або відділи в установах, де зберігалися документальні матеріали. У 19-му – на початку 20-го століття документи, які стосувалися Криворіжжя, концентрувалися у Верхньодніпровському, Херсонському та Олександрійському земствах, архіви волостних та сільських управ. Нинішня організація архівної справи бере початок з 1919-го. У 1920-му згідно з постановою РРНК УСРР від 20 квітня було націоналізовано всі місцеві архіви. У серпні 1925 створено Криворізьке окружне архівне управління, яке знаходилось у підвальному приміщенні (2 кімнати). Більш-менш придатну будівлю було надано у серпні 1927 (у будинку міськради). Свій окремих архів створили професійні спілки Кривбасу. Першу велику виставку документів окружний архів організував у листопаді 1927. У березні 1928 в окружному архіві скомплектували 120 фондів, у яких нараховувалось 30 тисяч одиниць збереження (з 1743-го по 1922-й р. р.) У квітні 1928 було проведено реорганізацію окружного архівного управління і збільшено штат – в р-нах округу введено 14 «кореспондентів», а на кінець року їх було 17. З березня 1929-го архів профспілкових організацій почала переглядати й відбирати у свої фонди комісія округного архіву. З метою запобігання розбазарюванню цінних архівних матеріалів окривконком прийняв постанову про притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності; а у травні 1930-го – постанову про концентрацію матеріалів із закритих церков у архів. Влітку окружний архів перевели у більше приміщення. Ставка архіваріуса в 1932 складала 90 карбованців, а інструктора – 150. У серпні 1932 року архів подав до президії міськради заяву про розширення площі до 290 квадратних метрів у зв'язку зі створенням архівного управління при міськраді. Міський архів на цей час знаходився у підвальному сирому приміщенні, що згубно діяло на документи. У лютому 1934 міськрада прийняла постанову про обов'язкову реєстрацію архівних установ, організацій і підприємств р-ну у місці архіву. В 1930 в окружному архіві нараховувалось 250 фондів, у 1938 в міському – 879, на 1 січня 1941 року – 2360 (232130 одиниць зберігання). У 1933 бюджетних коштів на міський архів виділено 15 тисяч карбованців, у 1938 – 68 тисяч. Директором архіву в 1925-1926 був Біловодський, у 1928-1929 – Сисоєв, у 1931-1933 – А. Івлєв, у 1939-1941 – А. Єгорова..

(«Історична енциклопедія Криворіжжя», том I, авторства Олександра Мельника і Сергія Балабанова, ст. 146).

На світліні: українсько-польське Партнерство «ВідріС» у Кривому Розі – в дії!

Промінь Просвіти Є
Видавець і засновник – ГО «Криворізьке міське правозахисне товариство».
Свідectво про державну реєстрацію № 2162 – 900 р, видане 23.02.2017 р.
Передплатний індекс: 60093
Адреса редакції: 50099, м. Кривий Ріг, вул. Церковна, буд. 3, к. 210. e-mail: kmpzt@ukr.net. Тел. 067-568-39-73, 050-413-12-95

Редактор газети: Сергій ЗІНЧЕНКО.
Редакційна колегія: Сергій ДАШКОВСЬКИЙ, Сергій ЗІНЧЕНКО, Микола КОРОБКО (голова об'єднання), Олександр ЧИЖИКОВ. Логотип виготовив Вадим БОРИСЕНКО. Газета виходить двічі на місяць. Комп'ютерна верстка Л. Вєрьовки.

Відповідальність за точність наведених фактів, цифр та імен несуть автори матеріалів.
Редакція не рецензує і не повертає рукописи.
За умови використання наших матеріалів посилання на газету «Промінь Просвіти Є» обов'язкове.

Газету друкує офсетним способом
ФOP Мішуков Г.М.
м. Херсон, 73027
Обсяг-1 друкований аркуш.
Наклад-700 примірників.
Замовлення № 170.